

ПРОПОЗИЦІЯ

політична партія

ЗАКОНОДАВЧЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

рівних прав та можливостей жінок і чоловіків

ОСНОВНІ МІЖНАРОДНІ ДОКУМЕНТИ У СФЕРІ РІВНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ ЖІНОК ТА ЧОЛОВІКІВ

- Загальна декларація прав людини (1948 р.);
- Міжнародний пакт ООН про громадянські і політичні права (1966 р.);
- Міжнародний пакт ООН про економічні, соціальні і культурні права (1966 р.);
- Конвенція ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (1979)
- Пекінська Декларація та Платформа дій задля рівності, розвитку і миру(1995)
- Конвенції Міжнародної організації праці (МОП) № 100, № 111, № 156)
- Європейська Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод та Європейська соціальна хартія (Переглянута)
- Конвенція Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми (2005) та б.ін.

СТАНДАРТИ ЄС ЩОДО РІВНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ЖІНОК ТА ЧОЛОВІКІВ

- Римські договори (1957), стаття 119: чоловіки і жінки повинні отримувати рівну оплату праці за рівноцінну роботу», **«рівна оплата праці без дискримінації на основі статі»**
- Маастрихтський договір (1992), стаття 2: йдеться про цінності, які характеризуються «плюралізмом, недискримінацією, терпимістю, справедливістю, солідарністю та рівністю жінок і чоловіків»
- **Хартія фундаментальних прав ЄС (2000):**

«Рівність між чоловіками і жінками має бути забезпечена у всіх сферах, включаючи зайнятість, роботу і заробітну плату. Принцип рівності не суперечить ідеї збереження або прийняття заходів, що передбачають особливі переваги на користь недостатньо представленої статі».

У Лісабонському договорі (2007) до тематики гендерної рівності на ринку праці (статті 1 і 2) і боротьби із дискримінацією на основі статі (стаття 5) додаються такі, як подолання торгівлі людьми, зокрема, жінками і дітьми (статті 63, 69), подолання насильства у сім'ї.
- У Лісабонському договорі (2007) до тематики гендерної рівності на ринку праці (статті 1 і 2) і боротьби із дискримінацією на основі статі (стаття 5) додаються такі, як подолання торгівлі людьми, зокрема, жінками і дітьми (статті 63, 69), подолання насильства у сім'ї.

ПЛАН ДІЙ З РІВНОСТІ ПРАВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ НА 2016-2020 РР.

Визначені **4 ключові завдання:**

1. Забезпечення фізичної і психологічної недоторканості жінок і дівчат
2. Просування соціальних і економічних прав / розширення повноважень жінок і дівчат
3. Зростання участі жінок у прийнятті рішень на всіх рівнях
4. Зміна інституційної культури та послуг для більш ефективного виконання зобов'язань ЄС

ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РІВНИХ ПРАВ І МОЖЛИВОСТЕЙ ТА НЕДИСКРИМІНАЦІЇ У ВІДПОВІДНОСТІ ДО УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ «УКРАЇНА-ЄС»

- Глава 21 «Співробітництво у галузі зайнятості, соціальної політики та рівних можливостей» розділу 5 («Економічне та галузеве співробітництво») :«сторони посилюють діалог та співробітництво щодо забезпечення гідної праці, політики зайнятості, безпечних та здорових умов праці, соціального діалогу, соціального захисту, соціального залучення, гендерної рівності та недискримінації».
- Глава 21 містить спеціальний додаток «Антидискримінація та гендерна рівність», який включає 42 директиви ЄС з соціальних та трудових питань, в тому числі Директиви Ради міністрів ЄС щодо принципів забезпечення ГР.

СТАНДАРТИ ЄС ЩОДО РІВНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ЖІНОК ТА ЧОЛОВІКІВ (ДИРЕКТИВИ РАДИ МІНІСТРІВ ЄС)

- Директива 96/97/ЄС від 20 грудня 1996 р. Про рівне ставлення до жінок і чоловіків у структурі соціального забезпечення на робочому місці
- Директива 2000/43/ЄС від 29 червня 2000 року Про реалізацію принципу рівного ставлення до осіб незалежно від расової або етнічної належності
- Директива 2006/54/ЄС від 5 липня 2006 р. Про реалізацію принципу рівних можливостей і рівного ставлення до чоловіків та жінок у питаннях зайнятості та професійної діяльності (зі змінами)
- Директива 2004/113/ЄС від 13 грудня 2004 року Про реалізацію принципу рівного ставлення до чоловіків і жінок щодо доступу до надання товарів і послуг

УКРАЇНА, ПІДПИСАВШИ ПРИЙНЯТІ НА СВІТОВОМУ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОМУ РІВНІ ДОКУМЕНТИ, ВИЗНАЛА ВИЗНАЧЕНІ В НИХ ТАКІ ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО РІВНОСТІ СТАТЕЙ:

- рівність жінок і чоловіків нерозривно взаємопов'язана з оцінкою соціального прогресу, розвитку і миру;
- пріоритетність гендерної проблематики у забезпеченні прав людини поряд з такими пріоритетами - бідністю, демографією, екологією і миром;
- рівність жінок і чоловіків є універсальним і незмінним в системі основних прав і свобод людини;
- права жінок та дівчаток є невід'ємною і неподільною складовою частиною загальних прав людини і повинні захищатися на всіх стадіях життєвого циклу – в дитинстві, юності, дорослому і похилому віці;
- ліквідація всіх форм дискримінації за ознакою статі є першочерговими цілями міжнародного співтовариства;

- рух за рівність чоловіків і жінок у всьому світі є одним з визначальних факторів сучасності;
- рівність можливостей для всіх людей має ключове значення для побудови справедливих демократичних суспільств у XXI ст.;
- рівність жінок і чоловіків є першорядною серед семи пріоритетних сфер і напрямків політики, визначених главами держав і урядів світу на Саміті Тисячоліття в документі “Цілі Тисячоліття”,(вересень 2000 р.), а саме: рівність жінок і чоловіків; навколишнє середовище; розвиток сільських районів; розвиток міст; система охорони здоров’я; освіта і наука; технічна та інноваційна діяльність.
- рівність жінок і чоловіків є фундаментальною цінністю Третього Тисячоліття наряду зі свободою, справедливістю, толерантністю;
- головна відповідальність в країні за здійснення зобов’язань з питань рівності статей лежить на урядах;
- гендерна проблематика є центральним елементом всіх стратегій і програм;
- інтегрування гендерної перспективи у всі стратегії і програми.

КОНСТИТУЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РІВНОСТІ ЖІНОК І ЧОЛОВІКІВ В УКРАЇНІ

Загальні засади принципу ґендерної рівності закладені Конституцією України (ст. 24, 43, 21)

СТАТТЯ 24. Громадин мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом. Не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками.

РІВНІСТЬ ПРАВ ЖІНКИ І ЧОЛОВІКА ЗАБЕЗПЕЧУЄТЬСЯ: наданням жінкам рівних з чоловіками можливостей у громадсько-політичній і культурній діяльності, у здобутті освіти і професійній підготовці, у праці та винагороді за неї; спеціальними заходами щодо охорони праці і здоров'я жінок, встановленням пенсійних пільг; створенням умов, які дають жінкам можливість поєднувати працю з материнством; правовим захистом, матеріальною і моральною підтримкою материнства і дитинства, включаючи надання оплачу відпусток та інших пільг вагітним жінкам і матерям.

ЗАКОН УКРАЇНИ «ПРО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РІВНИХ ПРАВ ТА МОЖЛИВОСТЕЙ ЖІНОК І ЧОЛОВІКІВ» (2005 Р.)

«Метою цього Закону є досягнення паритетного становища жінок і чоловіків у всіх сферах життєдіяльності суспільства шляхом правового забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, ліквідації дискримінації за ознакою статі та застосування спеціальних тимчасових заходів, спрямованих на усунення дисбалансу між можливостями жінок і чоловіків реалізувати рівні права, надані їм Конституцією і законами України», - зазначено у Преамбулі до нього.

ЩО ВРЕГУЛЬОВУЄ (ЗАБЕЗПЕЧУЄ) ЗАКОН?

- Основні напрями державної політики щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.
- Органи, установи та організації, наділені повноваженнями у сфері забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.
- Повноваження спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.
- Забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування
- Повноваження уповноважених осіб (координаторів) з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків в органах виконавчої влади та органах місцевого самоврядування.
- Забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у сфері державної служби та служби в органах місцевого самоврядування.
- Забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у праці та одержанні винагороди за неї.
- Забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у сфері підприємництва.

ЗАКОН УКРАЇНИ «ПРО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РІВНИХ ПРАВ ТА МОЖЛИВОСТЕЙ ЖІНОК І ЧОЛОВІКІВ»

Стаття 1. Визначення термінів.

- **рівні права жінок і чоловіків** - відсутність обмежень чи привілеїв за ознакою статі;
- **рівні можливості жінок і чоловіків** - рівні умови для реалізації рівних прав жінок і чоловіків;
- **дискримінація за ознакою статі** - дії чи бездіяльність, що виражають будь-яке розрізнення, виняток або привілеї за ознакою статі, якщо вони спрямовані на обмеження або унеможливають визнання, користування чи здійснення на рівних підставах прав і свобод людини для жінок і чоловіків;

- **позитивні дії** - спеціальні тимчасові заходи, спрямовані на усунення дисбалансу між можливостями жінок і чоловіків реалізовувати рівні права, надані їм Конституцією ([254к/96-ВР](#)) і законами України; сексуальні домагання - дії сексуального характеру, виражені словесно (погрози, залякування, непристойні зауваження) або фізично (доторкання, поплескування), що принижують чи ображають осіб, які перебувають у відносинах трудового, службового, матеріального чи іншого підпорядкування.
- **ґендерна рівність** - рівний правовий статус жінок і чоловіків та рівні можливості для його реалізації, що дозволяє особам обох статей брати рівну участь у всіх сферах життєдіяльності суспільства;
- **ґендерно-правова експертиза** - аналіз чинного законодавства, проектів нормативно-правових актів, результатом якого є надання висновку щодо їх відповідності принципу забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.

Статтю 4 Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» передбачено проведення гендерно-правової експертизи законодавства.

У 2006 р. було розроблено методологію проведення гендерної експертизи законодавства, і з того часу Міністерство юстиції, відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 12.04.2006 № 504 «Про проведення гендерно-правової експертизи», проводить гендерно-правову експертизу нормативно-правових актів в усіх сферах законодавства, що стосуються прав і свобод людини.

ЗАКОН УКРАЇНИ «ПРО ЗАСАДИ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ДИСКРИМІНАЦІЇ В УКРАЇНІ» (2012Р.)

Стаття 1. Визначення термінів

У цьому Законі наведені нижче терміни вживаються в такому значенні:

- **антидискримінаційна експертиза** - аналіз проектів нормативно-правових актів, за результатами якого надається висновок щодо їх відповідності принципу недискримінації;
- **дискримінація** - ситуація, за якої особа та/або група осіб за їх ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, віку, інвалідності, етнічного та соціального походження, громадянства, сімейного та майнового стану, місця проживання, мовними або іншими ознаками, які були, є та можуть бути дійсними або припущеними (далі - певні ознаки), зазнає обмеження у визнанні, реалізації або користуванні правами і свободами в будь-якій формі, встановленій цим Законом, крім випадків, коли таке обмеження має правомірну, об'єктивно обгрунтовану мету, способи досягнення якої є належними та необхідними;

- **непряма дискримінація** - ситуація, за якої внаслідок реалізації чи застосування формально нейтральних правових норм, критеріїв оцінки, правил, вимог чи практики для особи та/або групи осіб за їх певними ознаками виникають менш сприятливі умови або становище порівняно з іншими особами та/або групами осіб, крім випадків, коли їх реалізація чи застосування має правомірну, об'єктивно обґрунтовану мету, способи досягнення якої є належними та необхідними;

....

- **пряма дискримінація** - ситуація, за якої з особою та/або групою осіб за їх певними ознаками поводяться менш прихильно, ніж з іншою особою та/або групою осіб в аналогічній ситуації, крім випадків, коли таке поводження має правомірну, об'єктивно обґрунтовану мету, способи досягнення якої є належними та необхідними;
- **утиск** - небажана для особи та/або групи осіб поведінка, метою або наслідком якої є приниження їх людської гідності за певними ознаками або створення стосовно такої особи чи групи осіб напруженої, ворожої, образливої або зневажливої атмосфери.

ЗАКОН УКРАЇНИ «ПРО ЗАСАДИ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ДИСКРИМІНАЦІЇ В УКРАЇНІ»

2014 р. - внесено зміни до даного Закону, які стосуються механізмів розгляду скарг та застосування санкцій в разі дискримінації за ознакою статі. У статті 14 Закону йдеться, що у разі надання позивачем фактів, які підтверджують, що мала місце дискримінація, обов'язок доведення необґрунтованості позовних вимог у цій частині покладається на відповідача.

16.02.2016 ВРУ у першому читанні ухвалила Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо гармонізації законодавства у сфері запобігання та протидії дискримінації із правом Європейського Союзу)»

Законопроект передбачає доповнення до Статті 1. Визначення термінів Закону України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» (пропонуються включення понять «віктимізація», «дискримінація за асоціацією», «множинна дискримінація», «розумне пристосування»); доповнення до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо встановлення відповідальності за порушення законодавства у сфері запобігання та протидії дискримінації (тобто за пряму/непряму дискримінацію, утиск, відмову в розумному пристосуванні, підбурювання до дискримінації, пособництво у дискримінації чи віктимізацію, а також множинну дискримінацію).

РЕКОМЕНДАЦІЇ / РЕЗОЛЮЦІЇ РЕ

- **Рекомендація Комітету міністрів РЕ** Rec (2003) 3 Про збалансовану участь жінок і чоловіків у прийнятті політичних і суспільних рішень (40%)
- **Рекомендація ПАРЕ** 1676(2004) Про участь жінок у виборах, в якій країнам-членам РЕ рекомендується збільшити представництво жінок у парламентах та інших виборних органах як мінімум до 40% шляхом: «встановлення у партійних списках гендерно-нейтральних квот»;
- **Резолюція ПАРЕ** 1706 (2010), в якій рекомендується країнам з системою пропорційного представництва «розглядати введення правової квоти, яка забезпечує не тільки високий відсоток кандидатів жінок (в ідеалі, як мінімум 40%), але й суворе правило впорядкування та ефективні санкції (переважно не фінансові, а скоріше неприйняття списків кандидатур/кандидатів...».

РЕЗОЛЮЦІЇ / РЕКОМЕНДАЦІЇ КОНГРЕСУ МІСЦЕВОЇ ТА РЕГІОНАЛЬНОЇ ВЛАДИ РЕ

- **Рекомендація 273** (2009) Конгресу щодо рівного доступу до місцевих та регіональних виборів, в якій Конгрес закликає держави-члени “впровадити на місцевому і регіональному рівнях виборчу систему, що забезпечила б почергове включення жінок і чоловіків до виборчих списків, з передбаченням фінансових санкцій ...”
- **Резолюція 303** (2010) Конгресу Про досягнення рівності у місцевому та регіональному політичному житті
- **Резолюція 404** (2016) Конгресу місцевої та регіональної влади РЕ, в якій рекомендується d) “розробити та впровадити конкретні заходи для розширення політичної участі жінок (програми зміцнення потенціалу, рекрутингові програми...); e) “надавати підтримку для створення комітетів з ГР, встановлення зв’язків між об’єднаннями жінок та НУО, що пропагують політичну участь жінок та надають підтримку жінкам-кандидатам”; f) впровадити у робочі процеси концепцію гендерного бюджетування...

ГЕНДЕРНІ КВОТИ ЯК МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РІВНОСТІ ЖІНОК І ЧОЛОВІКІВ

Гендерні квоти є дієвим механізмом забезпечення рівноправної участі жінок і чоловіків у прийнятті політичних і суспільних рішень.

3 типи механізмів квотування:

- 1. Зарезервовані місця:** певний відсоток місць гарантовано жінкам законом або конституцією;
- 2. Юридично закріплені квоти для кандидатів:** юридичні або конституційні вимоги того, щоб певний відсоток кандидатів за партійними списками становили представники однієї із статей (недопредставленої)
- 3. Внутрішні (добровільні) квоти,** встановлені самими політичними партіями.

На законодавчому рівні гендерні виборчі квоти вже введені у більш, ніж 60 країнах світу. У 50-ти країнах партії, представлені у парламенті, включили квоти до своїх статутів.

ГЕНДЕРНІ КВОТИ ЯК МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РІВНОСТІ ЖІНОК І ЧОЛОВІКІВ

Світові стандарти законодавчого врегулювання виборчого процесу допускають встановлення квот.

У Статті 4 **Конвенції ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (CEDAW)** зазначається, що «вжиття державами-учасницями тимчасових спеціальних заходів, спрямованих на прискорення встановлення фактичної рівності між чоловіками і жінками, не вважається дискримінаційним...».

У **Керівних принципах щодо виборів, прийнятих Венеціанською комісією** на 51-й пленарній сесії 5-6 липня 2002 року, також підкреслюється, що правові норми, які встановлюють мінімальний відсоток осіб тієї або другої статі серед кандидатів, не слід розглядати як такі, що суперечать принципу рівності виборчих прав, якщо вони спираються на положення Конституції.

Можливість застосування позитивних дій «з метою реального забезпечення фактичної рівності» визначена у **Хартії фундаментальних прав Європейського Союзу**, яка з набуттям чинності Лісабонського Договору стала своєрідним Каталогом прав ЄС та держав-членів.

ЗАСТОСУВАННЯ ГЕНДЕРНИХ КВОТ

Вперше гендерні квоти було закріплено в Законі України «Про політичні партії в Україні» (2013 р.)

Політичні партії повинні мати статут.

Статут політичної партії має містити такі відомості:

Стаття 8. Статут політичної партії

10) розмір квот, що визначає мінімальний рівень представництва жінок і чоловіків у виборчому списку кандидатів у народні депутати України від партії у загальнодержавному окрузі і має становити не менше 30 відсотків загальної кількості кандидатів у виборчому списку".

Статтю 8 доповнено пунктом 10 згідно із Законом N 709-VII ([709-18](#)) від 21.11.2013 ; із змінами, внесеними згідно із Законом N 595-VIII ([595-19](#)) від 14.07.2015 }

ЗАСТОСУВАННЯ ГЕНДЕРНИХ КВОТ

У 2015 році 30-відсоткову гендерну квоту було законодавчо поширено на рівень місцевих виборів.

У статті 4 «Рівне виборче право» **Закону України «Про місцеві вибори»**, прийнятому 15 липня 2015 року,

зазначено, що «представництво осіб однієї статі у виборчих списках кандидатів у депутати місцевих рад у багатомандатних виборчих округах має становити не менше 30 відсотків загальної кількості кандидатів у виборчому списку».

Цим законом було внесено зміни до **Закону України «Про політичні партії в Україні»**.

РОЗВИТОК ГЕНДЕРНОГО КВОТУВАННЯ

Підготовлено пропозиції щодо внесення змін до законодавства в частині забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у виборчому процесі:

- запровадження 40-відсоткової квоти з обов'язковим правилом групування (не менше двох осіб однієї із статей у кожній п'ятірці)
- юридичні санкції за недотримання гендерного представництва у вигляді не реєстрації списку кандидатів, якщо суб'єкт виборчого процесу впродовж двох днів не змінює список відповідно до норм закону.

Згідно даних Міжнародного інституту демократії та підтримки виборів (IDEA), санкції у формі відхилення списку кандидатів застосовуються у 57% країн, в яких законодавчо закріплені гендерні квоти.

У проекті Виборчого кодексу (№ 3112-1), який 7 листопада 2017 року ВРУ прийняла у першому читанні, також передбачається 40-відсоткова гендерна квота у партійних списках на парламентських та місцевих виборах з обов'язковим включенням до кожної п'ятірки кандидатів не менше двох кандидатів однієї із статей, а головне - санкції за недотримання цієї вимоги у вигляді відмови у реєстрації списку.

ФІНАНСОВЕ ЗАОХОЧЕННЯ ПАРТІЙ

Достатньо перспективним є законодавче закріплення механізму фінансового заохочення партій, зокрема, збільшення державного фінансування за кількість обраних депутаток-жінок.

Закон України «Про політичні партії в Україні»

Законом України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запобігання і протидії політичній корупції” (2015 р.) було внесено зміни до Закону України “Про політичні партії в Україні”

Стаття 17-5. Порядок виділення та розподілу між політичними партіями коштів на фінансування їхньої статутної діяльності передбачає додаткове фінансування партій в розмірі 10% щорічного обсягу державного фінансування статутної діяльності політичних партій – за дотрималася вимоги щодо гендерного представництва (кількість депутатів однієї статі, обраних від цієї політичної партії, не повинна перевищувати двох третин від загальної кількості обраних від партії депутатів)

У 2016 році додаткове фінансування в отримала партія «Самопоміч» за обрання третини жінок від загальної кількості обраних від партії депутатів.

НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РІВНОСТІ ПРАВ І МОЖЛИВОСТЕЙ ЖІНОК І ЧОЛОВІКІВ

Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» (Розділ II. Стаття 7), встановлює:

“Органами, установами та організаціями, наділеними повноваженнями у сфері забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, є:

- Верховна Рада України;
- Уповноважений Верховної Ради України з прав людини;
- Кабінет Міністрів України;
- Спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків;
- Органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування, визначені в їх складі уповноважені особи (координатори) з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків; об'єднання громадян.

НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РІВНОСТІ ПРАВ І МОЖЛИВОСТЕЙ ЖІНОК І ЧОЛОВІКІВ

Міністерство соціальної політики України є центральним органом виконавчої влади - спеціально уповноваженим з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків

У структурі Міністерства є Департамент гендерного розвитку та протидії торгівлі людьми і відділ проблем гендерної рівності.

Кабінет Міністрів України забезпечує проведення єдиної державної гендерної політики, розробляє і реалізовує державні цільові програми щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, спрямовує і координує роботу органів виконавчої влади щодо забезпечення гендерної рівності

НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РІВНОСТІ ПРАВ І МОЖЛИВОСТЕЙ ЖІНОК І ЧОЛОВІКІВ

1 березня 2017 року Кабінетом міністрів України було ухвалено Постанову щодо включення питань гендерної політики до повноважень **Віце-прем'єра з питань європейської та євроатлантичної інтеграції**.

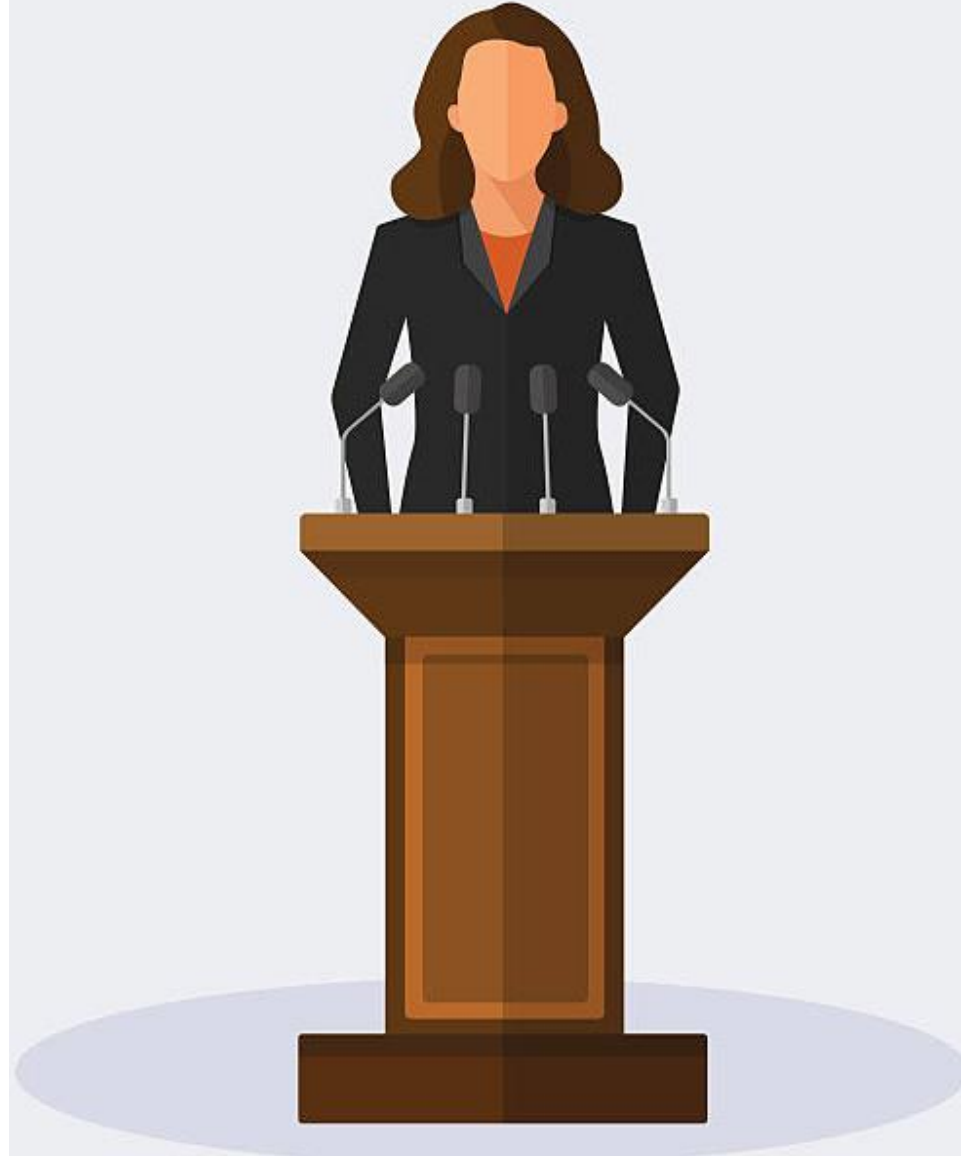
7 червня 2017 - Постановою Кабінету Міністрів України #390 «Про Урядового Уповноваженого з питань гендерної політики» запроваджено посаду **Урядового Уповноваженого з питань гендерної політики**.

Затверджено Положення про Урядового Уповноваженого з питань гендерної політики (Урядовий уповноважений є уповноваженою Кабінетом Міністрів України посадовою особою, на яку покладено функції з організації здійснення Кабміном повноважень у сфері забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловікову всіх сферах життя суспільства.)

УРЯДОВИЙ УПОВНОВАЖЕНИЙ З ПИТАНЬ ГЕНДЕРНОЇ ПОЛІТИКИ

Відповідно до Положення про Урядового Уповноваженого, основними завданнями Уповноваженого є: сприяння забезпеченню реалізації єдиної державної політики, спрямованої на досягнення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у всіх сферах життя суспільства; участь відповідно до компетенції у координації роботи міністерств, інших центральних та місцевих органів виконавчої влади з зазначеного питання; проведення моніторингу щодо врахування принципу гендерної рівності під час прийняття нормативно-правових актів Кабінетом Міністрів України; співпраця та взаємодія з громадянським суспільством тощо...

- Урядовий уповноважений бере участь з правом дорадчого голосу в засіданнях Кабінету Міністрів України під час розгляду питань, що належать до його компетенції.
- Забезпечення діяльності Урядового уповноваженого здійснюється апаратом Урядового уповноваженого, який є самостійним структурним підрозділом Секретаріату Кабінету Міністрів України.
- Урядовий уповноважений має бланк з найменуванням своєї посади.

14 лютого - Кабінет Міністрів України призначив на посаду Урядової уповноваженої з питань гендерної політики **Катерину Левченко**.

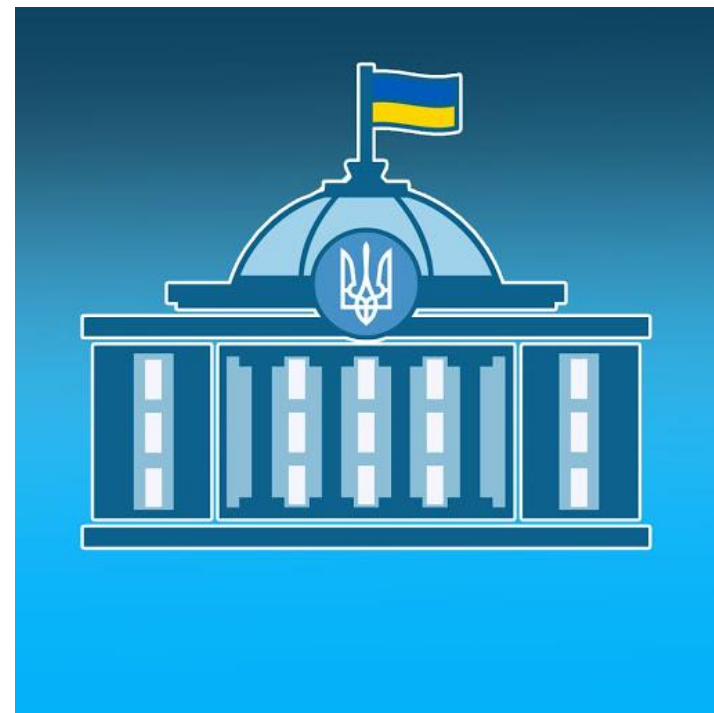
ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

Верховна Рада України :

- визначає основні засади гендерної політики держави,
- застосовує у законодавчій діяльності принцип забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків та
- здійснює парламентський контроль за виконанням законодавчих актів у цій сфері.

У складі Комітету ВРУ з питань прав людини, національних меншин і міжнародних відносин діє Підкомітет з питань гендерної рівності та недискримінації

Відповідно до Закону України «Про Комітети ВРУ» (1995) - Підкомітет з питань гендерної рівності та недискримінації - як складова Комітету ВРУ - здійснює законопроектну; організаційну; контрольну функції у сфері гендерної політики.

МФО «РІВНІ МОЖЛИВОСТІ»

У 2011 році у ВРУ створено **Міжфракційне депутатське об'єднання «Рівні можливості»**

До МФО входять 55 Народних депутатів України із різних фракцій.

У Верховній раді VIII скликання спів-очолюють МФО "Рівні можливості" Народні депутати України Альона Бабак (Політична партія «Об'єднання «Самопоміч»), Світлана Войцеховська (Політична партія «Народний фронт»), Марія Іонова ((Політична партія «Блок Петра Порошенка») та Олена Кондратюк (Політична партія «Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»).

24 березня 2016 року при МФО «Рівні можливості» було створено Громадську раду з гендерних питань.

Відповідно до Положення про Громадську експертну раду з гендерних питань (ГЕР) при МФО «Рівні можливості» (2017р.), ГЕР є громадською платформою, яка об'єднує провідні неурядові організації і експертів та виконує дорадчі функції при МФО «Рівні можливості».

ДЕРЖАВНІ ПРОГРАМИ У СФЕРІ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ

Постановою Кабінету Міністрів України від 11 квітня 2018 р. № 273 затверджено Державну соціальну програму забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 року.

Програма передбачає:

- удосконалення нормативно-правової бази;
- урахування гендерного компонента в програмах економічного та соціального розвитку;
- удосконалення механізму проведення гендерно-правової експертизи;
- розширення переліку статистичних показників, диференційованих за статтю;
- зменшення гендерного дисбалансу у сферах державної служби та управління людськими ресурсами (зокрема, розроблення та внесення до програм курсів підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб органів місцевого самоврядування питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків);
- удосконалення механізмів реалізації права на захист від дискримінації за ознакою статі;
- внесення гендерної складової до програми реформ.

НАЦІОНАЛЬНА СТРАТЕГІЯ У СФЕРІ ПРАВ ЛЮДИНИ

25 серпня 2015 року було прийнято Національну стратегію у сфері прав людини та План дій (до 2020 р.)

Серед стратегічних напрямків:

- Попередження та протидія дискримінації;
- Забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків;
- Протидія домашньому насильству
- Протидія гендерному насильству, торгівлі людьми та рабству

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЛАН ДІЙ З ВИКОНАННЯ РЕЗОЛЮЦІЇ РАДИ БЕЗПЕКИ ООН 1325 «ЖІНКИ МИР, БЕЗПЕКА»

НПД з виконання Резолюції РБ ООН 1325 «Жінки мир, безпека», затверджений Кабінетом Міністрів України 24 лютого 2016 року, спрямований на забезпечення стабільного миру та вирішення конфліктів з урахуванням гендерного аспекту; створення умов для розширення участі жінок в миротворчих процесах; запобігання та подолання гендерно зумовленого насильства; удосконалення системи захисту жінок, які постраждали від конфліктів.

Важливою складовою НПД є програми і заходи, спрямовані на розширення участі жінок. Серед них:

- забезпечення участі жінок у міжнародних миротворчих процесах, переговорних групах, моніторингових місіях та міжнародних безпекових організаціях;
- розширення представництва жінок у секторі безпеки та оборони, силових структурах.

ЦІЛІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ 2030

15 вересня 2017 року було ухвалено адаптовані для України Цілі сталого розвитку 2030, прийняті у вересні 2015 року на Саміті ООН

Ціль 5: Гендерна рівність

- Створення умов для ліквідації всіх форм дискримінації за ознакою статі
- Зниження рівня гендерно зумовленого та домашнього насильства
- Забезпечення рівних можливостей участі у прийнятті політичних та суспільних рішень
- Розширення економічних можливостей жінок у контексті зайнятості, доходу та розвитку підприємницького потенціалу
- Заохочення спільної відповідальності за ведення домашнього господарства та виховання дитини
- Розширення доступу населення до послуг з планування сім'ї; зниження рівня підліткової народжуваності

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РІВНОСТІ - ВПЛИВ НА РОЗВИТОК

- В тих країнах, де цінності демократії та рівності прав жінок і чоловіків є пріоритетом державної політики, значно вищий рівень добробуту та якості життя громадян.
- За даними досліджень, найкращими для народження є мирні демократичні країни, і перші місця у рейтингу кращих для народження країн посідають скандинавські країни.

За рівнем людського розвитку ООН (2017) Україна посіла 84 місце з-поміж 188 –х країн. ІЛР включає зведені показники для оцінки прогресу у трьох основних сферах людського розвитку: довге та здорове, щасливе життя, доступ до знань та гідний рівень життя.

Крім того, додатково враховуються дані про рівень соціальної захищеності, показники здоров'я і культурного розвитку населення, стану злочинності, охорони навколишнього середовища, участі людей у прийнятті рішень.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РІВНОСТІ - ВПЛИВ НА РОЗВИТОК

Ці ж нордичні країни- Лідери у “Рейтингу щастя” ООН (2018 рік (World happiness report):

- 1 місце- Фінляндія, 2 місце- Норвегія, 3 місце- Данія, 4 місце – Ісландія.
- За ними у першій десятці слідує: Швейцарія, Нідерланди, Канада; Нова Зеландія; Швеція, Австралія.
- На загальний Індекс щастя впливає рівень ВВП на душу населення, соціальна підтримка, тривалість здорового життя, свобода життєвого вибору, щедрість (благодійність), сприйняття корупції, бачення майбутнього.

У «Рейтингу щастя» ООН у 2018 р. Україна посідає 138 місце (з-поміж 156-х країн)

Динаміка щастя України:

2013- 87 місце; 2015- 111 місце; 2016- 123 місце; 2017- 132 місце; 2018- 138 місце

ІНДЕКС ГЛОБАЛЬНОГО ГЕНДЕРНОГО РОЗРИВУ

За показниками Індексу глобального гендерного розриву (Global Gender Gap Index) за 2017 рік, перші місця у рейтингу реального рівноправ'я між представниками обох статей (сумарно- за субпоказниками):

- Економічна участь та можливості,
- Доступ до освіти,
- Політичне представництво та участь у структурах, що приймають рішення
- Здоров'я та тривалість життя посідають ті ж скандинавські країни (плюс Руанда):

1 місце - Ісландія

2 місце - Норвегія

3 місце - Фінляндія

4 місце - Руанда

5 місце - Швеція

ІНДЕКС ГЛОБАЛЬНОГО ГЕНДЕРНОГО РОЗРИВУ

Україна за рівнем реального рівноправ'я – згідно Індексу Глобального гендерного розриву – за 2017 рік посіла 61 місце з-поміж 154 країн.

За субпоказником **«Політичне представництво та участь у структурах, що приймають рішення»** за 2017 р.

Україна посіла лише 103 місце з-поміж 154 країн світу!

За іншими субпоказниками Україна посіла:

- **Економічна участь та можливості** – 34 місце
- **Доступ до освіти** - 28 місце
- **Здоров'я та тривалість життя** - 51 місце

УЧАСТЬ ЖІНОК У ПОЛІТИЦІ СИТУАЦІЯ В УКРАЇНІ / СВІТІ

У Верховній Раді України на сьогодні - 12,3 % жінок (53 депутатки).

За даними Міжпарламентського союзу (станом на 1 квітня 2018 року) середній показник представництва жінок у національних парламентах країн Європи (членів ОБСЄ) становить 27,6 %; а у парламентах світу загалом – 23,8%

У скандинавських країнах середній показник- 41,4% :

- Швеція-43.60% (за результатами виборів 14.09.2014)
- Фінляндія-42.00% (за результатами виборів 19.04.2015)
- Норвегія-41.40% (за результатами виборів 11.09.2017)
- Ісландія-38,1 (за результатами виборів 28.10.2017)

(у 2016 р. було 47,6%)

За даними Міжпарламентського союзу (квітень 2018 року) , Україна посідає 144 місце з-поміж 193 країн світу за представництвом жінок у парламентах.

УЧАСТЬ ЖІНОК У ПОЛІТИЦІ МІСЦЕВІ РАДИ (ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ МІСЦЕВИХ ВИБОРІВ 2015 РОКУ)

- Серед депутатів обласних рад - 15% жінок
- У міських радах обласних центрів - 18,1% жінок
- У районних радах - 24,8%;
- У селищних - 46,6% жінок-депутаток

ПРЕДСТАВНИЦТВО ЖІНОК У МІСЦЕВИХ РАДАХ (ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ПЕРШИХ МІСЦЕВИХ ВИБОРІВ В 201 НОВОУТВОРЕНІЙ ОТГ (29 ЖОВТНЯ 2017 РОКУ)

Рівень представництва жінок серед голів ОТГ - 20% на противагу 80% місць, що їх отримали чоловіки

У деяких областях, зокрема, Донецькій, Закарпатській, Івано-Франківській, Миколаївській, Тернопільській, жодна жінка не була обрана головою ради.

У Кіровоградській та Херсонській областях частка жінок серед голів рад ОТГ складає 33% та 30% відповідно.

У 3 -х областях (Чернігівська, Хмельницька, Сумська) –жінки-голови ОТГ склали більше 40% новообраних голів рад, і у жодній області України жінки не склали 50% новообраних голів ОТГ.

ПРЕДСТАВНИЦТВО ЖІНОК У МІСЦЕВИХ РАДАХ (ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ПЕРШИХ МІСЦЕВИХ ВИБОРІВ В 201 НОВОУТВОРЕНІЙ ОТГ (29 ЖОВТНЯ 2017 РОКУ)

Представленість жінок серед голів рад відрізняється залежно від рівня ОТГ (міська, селищна, сільська) , що підтверджує тенденцію: чим вищий рівень ради, тим менше жінок у ній представлено.

Лише 3 жінки було обрано головами міських ОТГ, що у 7 разів менше кількості обраних чоловіків (22 чоловіка);

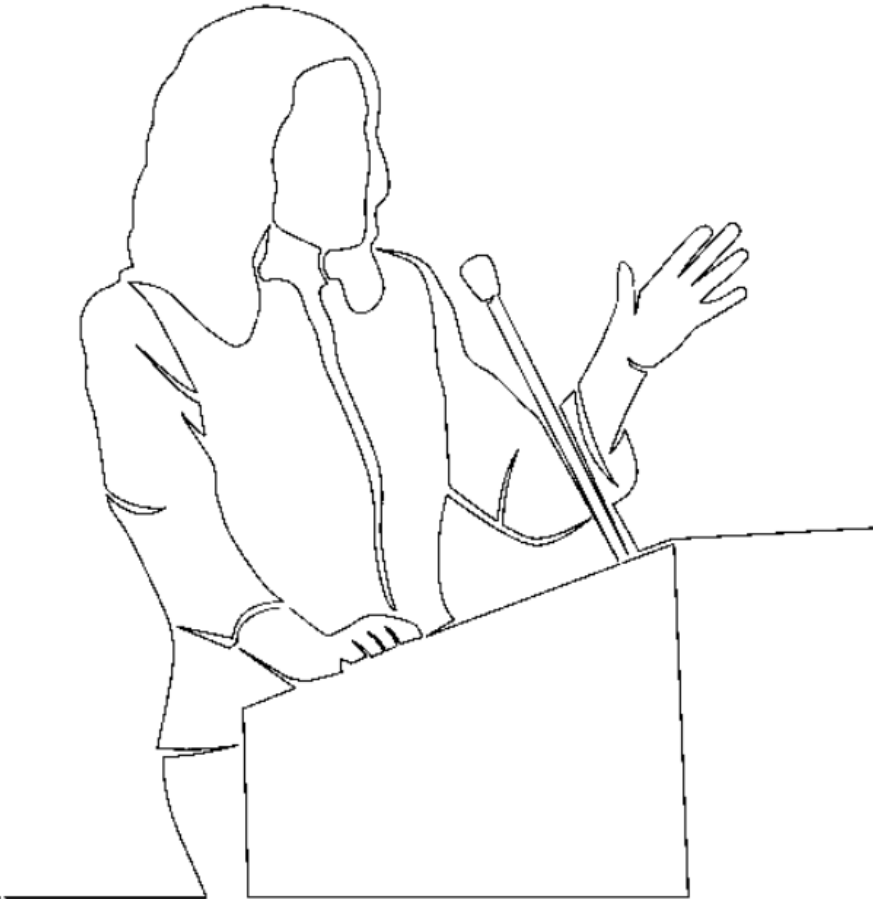
11 жінок обрано головами селищних рад, що у 4.5 разів менше кількості обраних чоловіків (50 чоловіків);

26 жінок стали головами сільських ОТГ- приблизно втрое менше обраних чоловіків (89).

УЧАСТЬ ЖІНОК У ПОЛІТИЦІ МІСЦЕВІ РАДИ

Серед голів 24-х обласних рад лише 2 жінки:

Київська обласна рада (Анна Старикова),

Миколаївська обласна рада (Вікторія Москаленко).

Серед міських голів міст-обласних центрів – 1 жінка:

В.О. міського голови м. Миколаєва- Тетяна Казакова (секретар ради)

Всього в Україні 54 жінки - міські голови (Дані АМУ, 2016)

УЧАСТЬ ЖІНОК У ПОЛІТИЦІ ВИКОНАВЧА ВЛАДА

Кабінет міністрів - 3 жінки (І.Клімпуш-Цинцадзе, Л.Гриневич, У. Супрун)

Серед голів обласних держадміністрацій лише 1 жінка (Ю.Світлична).

За показником «Жінки на міністерських посадах», згідно даних Міжпарламентського союзу станом на січень 2017 року, Україна посідає 121 місце серед 190 країн світу - 13% (3 з 23).

Лідерами рейтингу Міжпарламентського союзу «Жінки на міністерських посадах» (січень 2017) є:

1 - Болгарія - 9 жінок з 17 міністрів (52,9%)

4 - Швеція - 12 з 23 (52,2%)

2 - Франція - 9 з 17 (52,9%)

5 - Канада - 15 з 29 (51,7%)

3 - Нікарагуа - 9 з 17 (52,9%)

6 - Словенія - 8 з 16 (50%)

СТАМБУЛЬСЬКА КОНВЕНЦІЯ

Конвенція Ради Європи «Про запобігання насильству над жінками і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами (Стамбульська конвенція) відкрита для підписання у Стамбулі (Туреччина) 11 травня 2011 р.

Стамбульська конвенція ґрунтується на розумінні того, *що насильство стосовно жінок – вид гендерного насильства, яке чиниться над жінками тому, що вони жінки, і що насильство вражає жінок більше, ніж чоловіків*

що реалізація *de jure та de facto* рівності між жінками та чоловіками є ключовим елементом у запобіганні насильству стосовно жінок

СТАМБУЛЬСЬКА КОНВЕНЦІЯ

Україна досі не ратифікувала Стамбульську Конвенцію.

Верховна Рада України прийняла Закони України:

«Про внесення змін до деяких законів України у зв'язку з ратифікацією Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами» (№2227, 2017 р.; набере чинності 11.01. 2019 р.);

«Про запобігання та протидію домашньому насильству» (№ 2229-VIII, 07.12.2017), які сприятимуть ратифікації Конвенції.

ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО

Згідно дослідження ФН ООН, від насильства (фізичного та сексуального) в Україні страждають 1,1 мільйона жінок на рік. Це обходиться українському суспільству, за підрахунком аналітиків, у 208 мільйонів доларів.

Як рахували втрати?

Вимірювали втрачений макроекономічний продукт

- через передчасні смерті жінок
- втрату працездатності та зниження продуктивності праці через випадки насильства
- вартість послуг, пов'язаних із реагуванням на випадки насильства та надання допомоги (медичні послуги, правоохоронні органи, система правосуддя, виправні заклади для кривдників, соціальні послуги)

- особисті витрати потерпілих внаслідок пережитого насильства.
- за результатами дослідження Ф Н ООН (2016), 600 жінок в рік гинуть в Україні внаслідок насильства. Економіка через ці смерті втрачає 1,5 млн грн.

За даними міжнародних досліджень, 1\$ інвестицій приносить у майбутньому економію у 5 до 20 \$

Законом України «Про внесення змін до деяких законів України у зв'язку з ратифікацією Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами» (№2227, 2017 р.) (набере чинності 11.01. 2019 р.)

До Кримінального кодексу України включена

Стаття 126-1. Домашнє насильство

Домашнє насильство, тобто умисне систематичне вчинення фізичного, психологічного або економічного насильства щодо теперішнього чи колишнього подружжя або особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких до них відносинах, що призводить до фізичних або психічних страждань, розладів здоров'я, втрати працездатності, емоційної залежності або погіршення якості життя потерпілої особи, - караються обмеженням волі на строк до п'яти років або позбавленням волі на той самий строк.

ПРОПОЗИЦІЯ
політична партія

Підготовлено координаторами жіночої платформи партії "Пропозиція" за матеріалами Лариси Кобелянської, координаторки Громадської експертної ради при МФО «Рівні можливості», кандидатки філос.наук, доцентки